

Rakovina prsu nepočká

Podle statistik do onkologických zdravotnických zařízení nejčastěji docházejí pacientky, které se léčí s nádory prsu. Přestože se možnosti jejich léčby v několika posledních letech zdokonalily, jedním z neefektivnějších faktorů, který značně zvyšuje šanci na úspěšné vyléčení, však zůstává prevence. Její nesporný význam připomíná také MUDr. Andrea Pásztorová z pražského protonového centra, které se pacientkám s karcinomem prsu věnuje od roku 2015. Za využití nejmodernějších technologických možností se zde s touto diagnózou léčí nejenom ženy, ale stále častěji i muži.

■ Paní doktorko, při kterých příznacích možného karcinomu prsu by měla každá žena zpozornět?

Pokud si žena nahmatá bulku v prsu či podpaží nebo si všimne asymetrie prsů, sekrece z bradavky, případně jejího vtahování, měla by ihned kontaktovat svého gynekologa nebo praktického lékaře. V závislosti na lékařském rozhodnutí by ženy měly absolvovat pravidelné onkologicky zaměřené prohlídky – mamografii (MMG) od 45. roku a ultrazvuk (UZ) prsů. Protože nádor může být delší dobu nehmátný, právě MMG nebo UZ ho dokážou odhalit. Doporučují také nezapomínat na samovyšetřování prsů 1x měsíčně.

■ Jak se může žena na ultrazvuk nebo mamograf obzvat, je možné je podstoupit v protonovém centru?

Každá žena může o žádanku na vyšetření požádat svého gynekologa a následně se objednat na jakékoli pracoviště, které jí vyhovuje. V protonovém centru tato vyšetření neprovádíme, ale úzce spolupracujeme s několika diagnostickými centry, kam rádi pacientky objednáme, pokud nás kontaktují. V případě, že je nutno pacientku dovyšetřit pro nejasnost při ultrazvuku či mamografii, můžeme v protonovém centru nabídnout vyšetření prsu magnetickou rezonancí či PET/CT.

■ Jakým způsobem a kam pokročila léčba rakoviny prsu?

Vzhledem k tomu, že karcinom prsu je nejčastějším nádorovým onemocněním u žen, jeho léčba jde rychlými kroky dopředu. Tomuto onemocnění se věnuje velká pozornost a do léčby se dostávají modernější technologie jak medikamentózní, tak radiační. Protonová radioterapie je právě jedním z těchto velkých pokroků v léčbě ozařováním.

■ Kterým ženám se při léčbě karcinomu prsu protonová terapie doporučuje?

Cílem moderní onkologické léčby je vždy zajistit pacientům maximální šanci na vyléčení při minimalizaci vedlejších účinků. A právě toho se nám s protonovou léčbou daří velmi dobře dosahovat, zejména pak u pacientek s levostranným postižením, kdy potřebujeme ochránit srdce před nežádoucí dávkou záření. Protonová léčba je ale vhodná nejen pro pacientky s nálezem v levém prsu, ale také pro ženy s oboustranným postižením prsů, pro ty, které

již v minulosti byly ozařované, a také pro velkou skupinu pacientek, které mají přidružené srdeční nebo plicní onemocnění.

Velmi důležitá je prevence, nezapomínat na samovyšetřování prsů, absolvovat doporučená screeningová vyšetření

Pro protonovou radioterapii (ozařování) jsou vhodné hlavně pacientky s levostranným karcinomem prsu, protože v blízkosti ozařovaného objemu se nachází srdce a jeho tepny. Zejména u pacientek, které absolvovaly kardiotoxickou léčbu, jako je chemoterapie či biologická léčba, a u nichž je nutné srdce při záření chránit, je protonová léčba velkým přínosem.

■ Jak tedy vlastně protonová radioterapie funguje?

V protonovém centru využíváme moderní metodu tzv. tužkového skenování. Protonový svazek díky svým fyzikálním vlastnostem umožňuje zacílit požadovanou oblast a významně snížit ozáření okolních zdravých tkání a orgánů, což je největším benefitem protonové léčby. Výrazně se tak snižuje riziko vzniku nežádoucích vedlejších účinků léčby a zvyšuje se kvalita života pacientů po léčbě. V případě ozařování levého prsu můžeme velmi významně snížit nežádoucí ozáření srdce, věnčitých tepen, plic a druhostranného prsu. Tím předcházíme riziku vzniku srdečních onemocnění, jako je např. infarkt myokardu, riziku vzniku plicních onemocnění apod.

■ Jaké jsou hlavní přínosy protonové radioterapie při léčbě karcinomu prsu?

Nejzásadnější výhodou je přesnost ozařování a také ochrana okolních zdravých tkání. Zátěž na zdravé tkáně vzniklá ozařováním je tímto minimalizována. Na druhou stranu jde o vysoce náročnou technologii, která vyžaduje značnou spolupráci pacientky.

■ Jak se pacientky na protonovou léčbu do protonového centra mohou dostat?

Cest do protonového centra je několik. Nejrychlejší cestou je indikace pacienta na základě dlouhodobé spolupráce lékařů protonového centra s odborníky z Komplexních onkologických center.

Další možností je, že pacientka sama zavolá na naši infolinku nebo pošle e-mailem dotaz na náš clientský servis. Do 24 hodin od nás dostane informaci, zda je vhodná k protonové léčbě, a pokud ano, je objednána na vstupní konzultaci. Pacientka nás může kontaktovat sama a bez doporučení lékaře. Optimální je, když už je po operaci a jsou k dispozici výsledky histologie.

■ Hradí protonovou léčbu zdravotní pojišťovny?

Protonová léčba je ze zákona hrazena zdravotními pojišťovnami. Protonové centrum má uzavřeny dlouhodobě smlouvy s českými zdravotními pojišťovnami a také pro zahraniční pacienty se slovenskými a vybranými evropskými pojišťovnami.

rum odléčených pacientek? Stoupají jejich počty?

V protonovém centru máme několik stovek spokojených pacientek po ozařování. S léčbou se začalo v roce 2015, zpočátku jsme léčili jednotky žen, nyní se však počty každoročně navyšují. Oslovuje nás čím dál

více léčitelných stadiích. Toto považují za příznivý trend, a právě proto je velmi důležité na screening nezapomínat a absolvovat jej v pravidelném, doporučeném intervalu.

■ Tématem, o kterém se mluví daleko méně často, je rakovina prsu u mužů. Je

ze spolupracujících pracovišť podle daných diagnóz. Součástí týmu jsou i kolegové z clientského centra, kteří pro nás lékáře připravují všechny podklady pacienta, abychom po jejich zhodnocení mohli zvolit tu neefektivnější léčbu.

■ V souvislosti s aktuální pandemickou situací covidu-19 nelze nepoložit otázku, jak se protonové centrum s tímto stavem vypořádává? Komplikuje situace okolo pandemie onkologickou léčbu?

Samozřejmě, jedná se o velmi vážnou situaci, na kterou musíme reagovat. Díky oddělení kvality se nám podařilo nastavit taková opatření, která nám umožňují i v této těžké době stále léčit a přijímat do léčby nové pacienty. Zahájení onkologické léčby není možné odkládat. Pokud nám pacient během léčby onemocní, je na ošetřujícím lékaři, aby zvážil, zda je přerušit radioterapii možné, či nikoli. Pokud radioterapii není možné přerušovat, je pacient zařazen na konec ozařovacího dne a za přísných hygienických opatření je dále léčen. Pokud je dočasné přerušování radioterapie možné, necháváme pacienta v domácí karanténě v péči praktického lékaře.

MUDr. Andrea Pásztorová z pražského protonového centra se pacientkám s karcinomem prsu věnuje od roku 2015.

■ Jak probíhá příprava na léčbu a samotné ozařování pacientky?

Protonové centrum v Praze využívá vysoce přesnou technologii protonového ozařování v řízeném hlubokém nádechu, při detekci povrchu těla systémem Vision RT. Díky tomuto postupu se řadí naše pracoviště mezi přední světová centra v léčbě karcinomu prsu.

Při ozařování prsu musíme uvažovat skutečnost, že během dýchacích pohybů se mění objem hrudníku, proto musíme tyto dechové pohyby zastavit. V protonovém centru využíváme techniku tzv. řízeného dýchání, tj. zadržování dechu v hlubokém nádechu.

Na začátku procesu plánování léčby je pacientka pozvána k návštěvě dýchání. Následně tým lékařů a klinických fyziků připraví ozařovací plán, podle kterého bude protonová léčba probíhat, a pacientka je pozvána k léčbě. Před každým ozařováním je pečlivě překontrolována poloha pacientky. Po pečlivém nastavení proběhne samotné ozáření, které trvá jen několik minut. Samotná léčba pak probíhá ambulantně, každý všední den.

■ Kolik má protonové cent-

Budova pražského protonového centra.

více lékařů z kooperujících pracovišť nejen z České republiky, ale i ze zahraničí. Obrací se na nás i samotné pacientky, které si naše centrum našly a chtějí u nás léčbu absolvovat. Nyní je karcinom prsu druhou nejčastější diagnózou léčenou v našem centru.

Naše pracoviště patří mezi přední světová centra v léčbě karcinomu prsu

■ Jak se nám v ČR daří šířit osvětu karcinomu prsu, jste se současnou situací jako lékařka spokojena?

V roce 2002 byl zaveden v České republice státem garantovaný celoplošný screening pomocí mamografie pro ženy ve věku od 45 let. Vyšetření se nabízí ženám každé dva roky. Již několik let po jeho zavedení došlo ke stabilizaci incidence (výskytu) a snížení mortality (úmrtnosti) na toto onemocnění. Díky celoplošnému screeningu se podařilo odhalit až 83 % pacientek v časných, dob-

protonová léčba v protonovém centru určena také jim?

Karcinom prsu u mužů je méně častým onemocněním, představuje 0,8 % všech karcinomů prsu. Může být však spojen s mutací genů, zejména BRCA 2 nebo BRCA 1, proto doporučujeme u všech nově diagnostikovaných mužských karcinomů prsu doplnit genetické vyšetření. Léčba mužských karcinomů prsu je v protonovém centru vhodná na základě identických kritérií jako u žen.

■ Muži však nejčastěji kontaktují protonové centrum v souvislosti s karcinomem prostaty, že?

Ano, karcinom prostaty je nejčastější diagnózou léčenou v našem centru. Protonová léčba rakoviny prostaty ve srovnání s operací významně snižuje riziko vzniku impotence a riziko vzniku inkontinence, tedy úniku moči, je při protonové léčbě karcinomu prostaty časného stadia minimalizováno na 1 %. Mužům tak právě protonová léčba umožňuje žít kvalitní život i po léčbě rakoviny.

■ Jak vnímáte úlohu clientského servisu protonového centra?

Klientský servis lze považovat za spojovací můstek mezi pacientem a lékařem. Velká část administrativy, e-mailové a telefonické komunikace probíhá přes koordinátory clientského servisu. Díky tomu my lékaři získáváme více prostoru a času pro léčbu pacientů. Tuto spolupráci považují za velice efektivní a přínosnou.

V protonovém centru máme navíc multidisciplinární týmy lékařů pro všechny diagnózy. Jedná se o týmy lékařů, kteří určují vhodný léčebný postup pro pacienta před léčbou v našem centru. Účastní se toho radiační onkologové, klinický onkolog, diagnostik, kolegové

Protonová radioterapie je jedním z velkých pokroků v léčbě ozařováním

Abychom ochránili naše pacienty, kteří aktuálně léčbu podstupují, i ty, kteří již léčbu ukončili, dodržujeme striktně všechna hygienická opatření, nosíme ochranné pomůcky, zavedli jsme měření tělesné teploty pacientů u vstupu do budovy. Omezili jsme přechodné kontrolní návštěvy pacientů po léčbě a zůstáváme s nimi v telefonickém či e-mailovém spojení. Nyní se chystáme zprovoznit i videoambulanci, aby byly i vstupní konzultace dostupné všem pacientům online.

■ Nedochází vlivem pandemie k výskytu těžších případů, nechodí k vám ženy s rakovinou prsu v pozdějších stadiích?

V protonovém centru zhoršení situace naštěstí nepozorujeme, tzn. v porovnání se situací před nástupem pandemie nyní neregistrujeme více pacientek v pokročilejších stadiích. Ráda bych všechny naše pacientky pochválila za jejich svědomitý a ukázněný přístup, kterým nám pomáhají tuto náročnou situaci zvládnout.

■ Dala byste na závěr čtenářkám nějaké doporučení, jak karcinomu prsu neefektivněji předcházet?

Jak již zaznělo, velmi důležitá je prevence. Nezapomínat na samovyšetřování prsů, absolvovat doporučená screeningová vyšetření. Pokud se objeví jakákoliv změna v prsu, neztrácej čas a okamžitě navštívte lékaře.

Stranu připravil Jiří Tichý

Partnerem stránky je

NADAČNÍ FOND
PRO PROTONOVOU
TERAPII